

НАПРЯМ 7. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ВИМІРИ ЕВОЛЮЦІЇ МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-52>

Афоніна О. С.,
*доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри академічного і естрадного вокалу
та звукорежисури
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
м. Київ, Україна*

СУЧАСНА МУЗИКОЗНАВЧА ДУМКА: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Ім'я Володимира Івановича Вернадського пов'язано із заснуванням Національної бібліотеки Української держави в Києві (нині – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського). Ця подія стала можливою на підставі Закону про утворення фонду «Національної Бібліотеки Української держави», ухваленого Радою Міністрів, 2 (15) серпня 1918 [1]. Бібліотека, як культурно-мистецька установа по опрацюванню друкованих і рукописних матеріалів, робить доступним для громадськості користування книгами, архівами різних часів. Сучасний відвідувач бібліотеки, читач потребує не тільки нових послуг, пов'язаних з книгами чи періодичними виданнями (газетами та журналами чи серіалами), а й роботи з іншими носіями інформації (касетами, компакт-дисками, пристроями для читання електронних книг), доступу до мережі Інтернет, включаючи доступ до платних інформаційних ресурсів. Тож, дозволимо собі, умовно, продовжити бібліотечну справу В. Вернадського у галузі сучасного музикознавства, а саме, знайомства з окремими виданнями [2].

Одним із складних питань у сучасному українському музикознавстві та мистецькій освіті є формування джерельної бази досліджень. Тому вивчення сучасних видань є актуальним і перспективним для науки.

Одним із видань, яке поєднує в собі звернення до музики, не лише мистецтва композиції чи мистецтва виконання, а й предмета наукових досліджень, є видання амстердамського музиколога Рудольфа Раша «Музика і наука від Леонардо до Галілея»_ (Rudolf Rasch. Music and

Science from Leonardo to Galileo. Publication Year: 2022. 440 p.) [3]. До цього видання увійшли статті авторів з різних країн світу з історії та теорії музики. У своїй статті автор зібрання акцентував увагу на ладоінтонаційних особливостях у творчості Кореллі, Вівальді, Джемініані та Боккеріні. Загальні питання музики та її впливу на людський розум розкриті Девідом Е. Коеном від проєкції природничої науки на музику і діяльність італійського композитора і теоретика музики Франхіна Гаффуріуса. Останній, в свою чергу, відомий як автор трактатів: *Theorica musicae* (1492), *Practica musicae* (1496), *De harmonia musicorum instrumentorum opus* (1518). Ф. Гаффуріус розмірковував про давньогрецьку нотацію, контрапункт і темп. Д. Е. Коен коментував поняття «тактис», «темп напівобразу» і процеси в організмі людини.

Автор зібрав питання взаємозв'язків музики і науки від життя Леонардо да Вінчі (1452–1519) до Галілео Галілея (1564–1642), тобто періоду Відродження, або ранньомодерного часу. Звичайно, що автори не минули проблем наукової революції, змін аристотелівської фізики сучасною доньютонівською фізикою, реформаційні виклики католицизму. Особливо цікавим стало вивчення традиційної поліфонії з її доповненнями новими монодичними стилями, вокальними та інструментальними творами цього періоду. Автор розкрив музичні інтереси Леонардо і Галілея. Крім того, Р. Раш та інші автори видання, апелювали до ідей тогочасних вчених і філософів Маріна Мерсенна, Рене Декарта, Джордано Бруно та Філіпа Меланхтона.

Певним доповненням ідей Р. Раш є книга під редакцією Роберто Ілліана «Музика ХХ століття і математика» (Roberto Illiano «Twentieth-Century Music and Mathematics»), Publication Year, 2019. 382 p.) [5]. Усі автори наголошують на взаємозв'язку музики і математики з давніх часів. Все ж ХХ століття принесло багато коректив до цієї взаємодії. Кожен автор акцентує увагу на різних аспектах цієї взаємодії. Перша частина книги присвячена творчим пошукам і знахідкам композиторів Олів'є Мессіана, Янніса Ксенакіса, Франко Євангеліста, П'єра Булеза, Арво Пярта, Стіва Райха і Філіпа Гласса. Наступний розділ розкриває особливості творчих здобутків іспанських композиторів Франсіско Герреро, Альберто Посадаса, Хосе Марія Санчес-Верду, Ілюмінада Перес Фрутоса, Нурія Гіменеса Комаса, Хельги Аріас і Хосе Лопеса Монтеса. Крізь відомі теорії (неоримана, діатонічної множини, музичних калейдоциклів), автори розкривають творчі методи композиторів. Особливого значення отримують використання діаграм у музиці, алгоритмічної еволюції музики, математичних концепцій у сучасних композиторських практиках з вивченням подвійних канонів і трихордів. Массіміліано Локанто характеризує музичні композиції, математику і модерністську спадщину, намагаючись передбачити

напрями музики XXI століття. Стаття Атанаса Пападопулоса присвячена Мессіану та математичним концепціям у його творах. Метод стохастичної композиції Ксенакіса у дослідника Пітера Гоффманна збігається з думками про значення математики у творчості композитора, але не збігається з баченням самого композитора щодо такого визначення. Алессандро Мастроп'єстро пише про математичні символи в назвах композицій Франко Євангеліста. Цікаво розкрита теорія неорімана Генрі Клюмпенхауера. Наукове обґрунтування музичних процесів у зібранні статей Роберто Іліана корисні при вивченні постмодернізму та творчості сучасних українських композиторів.

Монографія Френка Єнджеєвського «Додекафонна та серіальна музика: нова історія» вважається узагальненням історії серіалізму (Franck Jdrzejewski. *La musique dodécaphonique et sérielle: une nouvelle histoire*. Publication Year: 2021. 521 p.) [4]. На прикладі творів Арнольда Шенберга «П'ять п'єс для фортепіано» розглянуто спосіб композиції з серії з 12 тонів, які не мали жодного відношення один до одного. Розглянуті витoki цієї техніки у Франції, цього методу композиції як музичної революції. Композитори-послідовники Шенберга використовували техніку з автономними фрагментами, розширяли серію для включення різних музичних параметрів. Книга описує технічну історію серіалізму.

Дискурс до історії вивчення музики та інтеграція творчого доробку зарубіжних авторів до сучасної української науки є актуальним і перспективним напрямом досліджень. Крім того, продовжує традиції культурно-філософських і наукових пошуків В. І. Вернадського.

Список використаних джерел:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Офіційний сайт. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/139>
2. Brepols. URL: <https://www.brepols.net/products/IS-9782503601953-1>
3. Illiano Roberto. *Twentieth-Century Music and Mathematics*. Publication Year, 2019. 382 p.
4. Jdrzejewski Franck. *La musique dodécaphonique et sérielle: une nouvelle histoire*. Publication Year, 2021. 521 p
5. Rasch Rudolf. *Music and Science from Leonardo to Galileo*. Publication Year: 2022. 440 p.